Belma Čutura

24.09.2024. 15:53
Pogledano: 1,088 puta

Metoda rada na tekstu

Metoda podrazumijeva analizu, kritički pristup i razumijevanje sadržaja materijala za čitanje. Kvalitetnim odabirom nastavnog materijala i pripremom učenika, te kombinacijom ove metode sa ostalim metodama rada moguć je ogroman angažman učenika.

Metoda rada na tekstu spada u grupu verbalno-tekstualnih metoda, a potiče od najranijeg perioda učenja i poučavanja učenika, ali se zbog svoje širine upotrebe i danas svrstava u inovativne metode ukoliko se koristi tako da potiče aktivno učešće učenika, razvoj kritičkog, kreativnog i stvaralačkog mišljenja te interpretaciju i povezivanje sadržaja sa širim kontekstom u kojem učenik jeste. Njena primjena je vrlo raznolika; najčešće se koristi na nastavi maternjeg i stranog jezika, u sklopu nastave društvene skupine predmeta, ali sve više i u nastavi predmeta prirodnih nauka radi sticanja većeg nivoa razumijevanja sadržaja. Čitanje i reakcija na čitanje su putevi do kritičke analize

Poljak (1996) navodi kako je najniži nivo rada na tekstu čitanje radi upoznavanja sadržaja teksta. Nakon čitanja slijedi razmišljanje o pročitanom tekstu. Zatim slijedi analiza teksta, izdvajanje najbitnijeg, povezivanje u sadržajnu cjelinu te zaključivanje i dokazivanje donesenih zaključaka o onome što je pročitano. Nakon analiziranja pročitanog materijala slijede samostalni oblici i izražavanje o sadržaju teksta i njegovim osnovinim karakteristikama koje se odnose na: strukturu, stil pisanja, jezik, temu i svrhu, te njegovu koherentnost i kohezivnost. Učenici se mogu na različit načine izraziti: verbalno, pisano, crtežom, pokretima, mimikom, gestama ili na bilo koji način koji odgovara nihovom stilu učenja i izražavanja.

Prema Feez Joyce (1998) metoda rada na tekstu (text based learning) bazirana je na učenju i poučavanju jezika, te su predstavili četiri ključna elementa na kojima se ova metoda zasniva:

- poučavanje o strukturi i karakteristikama pročitanog teksta,
- povezivanje tekstova sa društvenim i kulturalnim kontekstom njihove upotrebe,
- planiranje lekcija u kojima se koriste cjeloviti tekstovi koji podržavaju razvoj različitih vještina,

- osiguravanje prostora za vježbanje jezičkih vještina kroz smislenu diskusiju o pročitanom tekstu.

Na osnovu toga, kreirali su petofazni model čitanja i rada na tekstu koji podrazumijeva osiguravanje podrške i vođenje od strane nastavnika tokom cijelog procesa, te učenikovo poznavanje karakteristika svake od faze i njihovo razumijevanje.

Faza 1: Izgradnja konteksta

Faza je usmjerena na poticanje razumijevanja teme teksta prije samog čitanja kako bi učenici imali slično početno razumijevanje teme, njenog značaja, aktuelnosti i ostalim područjima koja su bitna za određenu temu. U ovom procesu bitna je uloga nastavnika koji na početku predstavlja osnovne informacije o teksu (ko je autor, kada je napisan tekst i slično), a potom u prikupljanju informacija o učeničkom razumijevanju teme i prethodnom znanju. Učenici mogu na različite načine predstavljati vlastito razumijevanje teme (npr. korištenje mapa uma, KWL tabela, oluja mozga, ulazne kartice, diskusije u grupama i slično).

Faza 2: Prezentacija i detaljna analiza teksta

U ovoj fazi prelazi se na šireg na uže i specifično posmatranje i analiziranje teme i samih karakteristika teksta. U ovoj fazi radi se na upoznavanju elemenata, strukture, obilježlja vrste teksta i njenoj upotrebi. Kroz ovu fazu moguće je kombiniranje sa drugim metodama nastavnog rada, koje pomažu analizi strukture teksta:

- anotiranje teksta odnosno pronalaženje i isticanje ključnih riječi u tekstu, odnosno podvlačenje kljulnih riječi, fraza unutar teksta
- analizu strukture teksta kroz upotrebu različitih grafičkih organizera (Insert tehnika, T-tabela, sumiranje, Dijagram radnje u priči; Sličnosti i razlike; Veliko pitanje; Dijelovi/komponente/odnosi); navedeni grafički organizeri mogu se prilagoditi temi vrsti teksta te usmjeriti ka bitnim segmentima proučavanja teme ili vrste pisanog materijala
- kreiranje vremenske linije bitnih događaja u priči (napomena: ovisi o vrsti teksta koji se čita)
- poređenje sa drugim tekstovima - moguća je upotreba grafičkih organizera kao što su T-tabela, Vennov dijagram...)
- re-quest - prikupljanja i usvajanja informacija, jedan od načina da se ona pruži je postupak PoTraži /ReQuest/ (Manzo, 1969). Ova metoda zahtijeva saradnju i čitanje sa razumijevanjem, a realizuje se tako da dva učenika naizmjenično čitaju tekst, zastanu poslije svakog odlomka i onaj ko je slušao postavlja pitanja o najvažnijim idejama iz pročitanog odlomka. Pitanja se mogu odnositi na činjenice iz teksta, ali je dobro i da zadiru ispod površine, odnositi se na sve ono što možda slijedi u tekstu, ili što bi bilo zanimljivo za izučavanje. Nakon što učenik odgovori na pitanja najbolje što može, čita se idući odlomak. Sad je na drugu osobu red da postavi pitanja o tom novom odlomku i tako dalje.

Faza 3: zajedničko stvaranje teksta

U ovom dijelu učenici u parovima ili grupama zajedno rade na analizi tekta, a potom i na pisanju njihovog teksta uz podršku i vođenje nastavnika. Učenicima se mogu ponuditi različite tehnike pisanja u grupi koji mogu povećati aktivitet učenika i dinamiku rada u paru ili grupi. Pojam stvaranja teksta može se koristiti u širem i užem značenju, odnosno može podrazumijevati pisanje teksta na način da odgovara vrsti teksta koji se čitao, ali isto tako može se stvarati tekst koji će imati namjenu za analizu i promišljanje o tekstu. Neki od mogućih načina zajedničkog stvaranja teksta mogu biti: U krug, u krug; Pet puta zašto; Činkvina; Vruća olovka; Dvostruko vođeni dnevnik; Petominutni i desetominutni sastavi u grupi i drugi koje možete prilagođavati u skladu sa temom i vrstom teksta koji se obrađuje.

Faza 4: Samostalno pisanje teksta

U ovom dijelu procesa učenici invidualno rade na pisanju teksta na određenu temu vođeni iskustvom rada u prethodnim fazama nakon konkretne i jasne upute o radu na zadatku i očekivanja od učenika. U ovoj fazi je također moguće kombiniranje sa drugim metodama rada koje potiču aktivni angažman učenika, te razvoj mišljenja, kreativnosti te jezičkih i vještina. Učenici svoje sastave mogu pisati u fromi: petominutnih i desetominutnih sastava, pisanje eseja... Potrebno je dati dovoljno vremena učenicima za pisanje sastava, te mogućnost dorade istog nakon davanja konstuktivnih povratnih informacija.

U upotrebi ove metode važno je povezivanje sa ostalim metodama kako bi nastava bila interaktivna i poticajna za učenike, te im osigurala prostor i vrijeme za vježbanje i razvoj različitih vještina. Kritičari ove metode smatraju da je njen najveći nedostatak fokusiranje na produkt, a zanemarivanje procesa dolaska do istog. Zbog toga je potrebno pratiti učenike u toku cijelog procesa obrade teme i materijala za čitanje, osiguravati prostor za diskusiju, razgovor, postavljanje pitanja i razmjenu saznanja o onome što se čita. To zahtijeva dovoljno vremena, kvalitetnu pripremu i organizaciju kako bi se postiglo razumijevanje kod učenika, razvoj kritičkog mišljenja i razvoj jezičkih i komunikacijskih vještina.

Tags

Poučavanje | Učenje učenja

Custom fields

Tip strategije: Obrazovne strategije

Collections

Metodika i didaktika